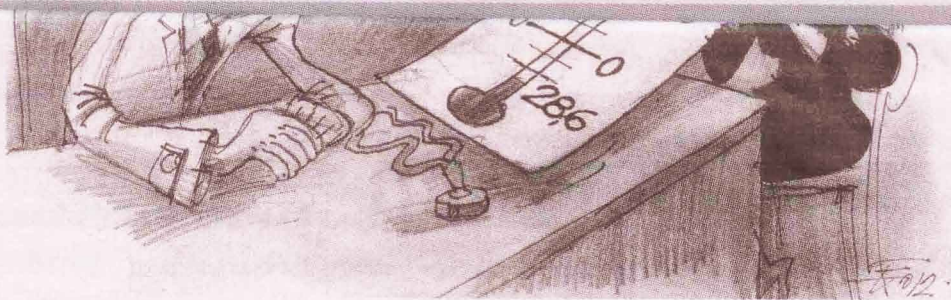

ministru reitingu, noslēdzoties Valda Dombrovska valdības darba pirmajām 100 dienām. Vissliktāk tiekot vērtēta veselības ministres Ingrīdas Circenes darbība, kuras reitings ir mīnus 28,6.

Vai lepoties?

Latvija novērtēta kā otrā zaļākā valsts pasaulē

Tikko izskanēja ziņa, ka pēc Jēlas un Kolumbijas (ASV) universitāšu veidotā vides veiktspējas indeksa (angliski – *Environmental performance index*) Latvija ierindojas augstajā otrajā vietā pasaulē. Speciālisti varētu daudz diskutēt par to vai citu indikatoru pamatotību šā indeksa aprēķināšanā, kā arī par katra atsevišķa indikatora noteikšanas nepilnībām utt. Tomēr šo veiktspējas indeksu ir veidojušas organizācijas ar augstu zinātnisko reputāciju, un indeksa izveides metodika ir pieejama un atbilst zinātniska darba kritērijiem – tāpēc tam ir vērts pievērst uzmanību.

Šī Latvijas augstā vides veiktspējas indeksa vērtējums droši vien būs dažāds postindustriālām vides aktīvistam Rīgā, lauku pašvaldības pārstāvim vai uzņēmējam. Piemēram, dzirdēju Latvijas radio viedokli, ka varam ar šo otro vietu lepoties un tiekties uz zaļākās valsts statusu pasaulē.

Vai tiešām? Ja atskatāmies uz 20 un vairāk gadu ilgu vēsturi, droši vien ir pamats

zināmam lepnumam. Lai atceramies 80. gadu beigu sabiedrības aktivitāti vides jomā, galvenokārt Padomju Savienības industriālā piesārņojuma sakarā, kas savijās ar vispārējiem neatkarības centieniem. Kops šā laika tiešām daudz paveikts piesārņojuma novēršanas un atkritumu apglabāšanas jomā, kā arī dzeramā ūdens kvalitātes uzlabošanā, pārņemot un ieviešot ES direktīvu prasības, t. sk. ar ES projektu finansiālu atbalstu.

Taču bez šādiem ūdens kvalitātes un pieejamības rādītājiem minētais indekss ietver vēl, piemēram, CO₂ un SO₂ (ogļskābās gāzes un sēra dioksīda) izmešu daudzumu, nozvejas samērīgumu, ekosistēmu un sugu aizsardzību, subsīdijas lauksaimniecībai u. c. (mazākas subsīdijas dod labāku indeksa rezultātu – pētījuma autori pozitīvā nozīmē min lauksaimniecības subsīdiju samazināšanos Latvijā). Vai sabiedrība (it īpaši lauku iedzīvotāji) pēdējos gados būtu aktīvi un apzināti tiekušies pretim šādu rādītāju uzlabošanai? Drīzāk gan

tās ir netišas sekas saimnieciskās darbības trūkumam ražošanā, pārstrādē, lauksaimniecībā un citās nozarēs. Lauku teritorijās notiek plaši renaturalizācijas procesi (lauksaimniecības zemju aizaugšana), tikai 12% no Latvijas teritorijas tiek apstrādātas kā aramzeme (2009. gada dati, LUCAS projekts). Pēc lauksaimniecības konsultantu teiktā, daudzos novados lielu daļu saimniecību varētu klasificēt kā bioloģiskās, jo minerālmēsli un augu aizsardzības līdzekļi netiek lietoti naudas trūkuma dēļ, nevis domājot par ūdeņu aizsargātību no biogēno elementu ielūšanas un eutrofikācijas mazināšanu. Aptaujājot vairāk nekā 20 lauku pagastu vadītājus, darbiniekus un uzņēmējus par vides problēmām, atbildēs skan vai nu vides problēmu neesamība vispār, vai tiek minēti latvāņi, applūšana, kāda krava sadzīves atkritumu mežā un tam līdzīgi. Toties kā problēma tiek minēta pati dabas aizsardzība, ar to saistītie formālie ierobežojumi un birokrātiskās procedūras!

Šogad blakus vides veiktspējas indeksam ir ieviests arī tendences (uzlabojums/pasliktināšanās) indekss. Lūk, šajā kategorijā esam pirmajā vietā pasaulē!

Neuzskatu, ka tādēļ Latvijai vajadzētu tiekties uz zemākām vietām vides veiktspējas indeksā – gluži otrādi, būtu jācenšas saglabāt augsto rādītāju. Taču, lai ar to varētu lepoties, vienlaikus arī citās jomās jāsasniedz labāki rezultāti – bieži piesauktajos nodarbinātības rādītājos, arī inovāciju radīšanā un ieviešanā, iedzīvotāju apmierinātības vai laimes indeksā. Svarīgi ir pašiem apzināti izvēlēties mērķus un rādītājus, ko gribam sasniegt, – kaut tas būtu pasaulē zaļākās valsts statuss, apsteidzot slaveno ekotūrisma paradīzi Kostariku (tai pašlaik 5. vieta), – tomēr kā mērķtiecīgs sasniegums, nevis negaidītas sekas saimnieciskās un sociālās dzīves problēmām.

IVARS PAVASARS,

projekta "Savs kaktiņš, savs stūrītis zemes – Latvijas lauku iedzīvotāju attīstības stratēģijas un kultūrvides pārmaiņas" pētnieks